

CATECHISMVS
*parvus pueris primum Latine
qui ediscatur, proponendus
in Scholis.*

LONDINI
Apud Iohannem Dayum Typo-
graphum. An. 1573.

Cum Priuilegio Regiae Maiestatis.

1. 1. 1. 1. 1.

2. 2. 2. 2. 2.

3. 3. 3. 3. 3.

Reuerendissimis in
Christo Patribus ac dominis,
Matthæo Archiepiscopo Cantuari-
ensi, Edmundo Archiepis. Ebora-
censi, Edwino Episc. Londinensi,
alijsq; reuerendis Patribus, Episco-
pis Ecclesiæ Anglicanæ, vigi-
lantissimis fidelissimisq;
Pastoribus.

Vum Pietas fundamentum
sit virtutum omnium, par-
est, ut teneri puerorum ani-
mi pijs statim opinionibus
imbuantur. Ad hunc igitur pietatis u-
sum, Catechismum illum paruum de
sermone vulgari nostro in Latinum,
quantum efficere & consequi potui,
quantumq; per religionem licebat, purè
atque emendatè conuerti: ut habeant
pueri nostri statim atque scholam sunt
ingressi, ipsorum ætati atque ingenio ac-
comodatum libellum pium & paruum,
quem latinè ad verbum ediscant: quem
quum antea quoque cognitum habue-
rint, eundem illum verbis nouum au-
dire, sententia veterem recognoscere, ut
parū difficile, ita magnopere ipsis iucun-
dum

dum erit. Quod si quis plerisq; in locis
prolixè magis responsum esse existima-
bit, quam sit cōmodum ad captum me-
moriolámq; puerilem, is sciat, religioni
me habuisse, de Catechismo ab authori-
tate publica approbato, quicquam mo-
nere aut immutare. Hic libellus si in fi-
mis scholarum classibus atque ordinibus
interposita authoritate vestra, ediscen-
dus proponatur, initium inde su-
mere pueri nostri, & aliquem
gradum aditumq; ad maio-
ra asequi possunt atque
obtinere.

Vestri studiosissimus obseruan-
tissimusq;. A. N.

Veri sponsio in Baptismo.

In nomine Patris, et Filij, & Spiritus sancti, Amen.

Magister.

Vo nomine appellaris?

Auditor.

N. aut M.

 M. Quis hoc tibi nomen imposuit?

A. Qui voti se sponsione Deo prome obligarunt in Baptismo meo: In quo Christi membrum, filius Dei, & regni cœlestis haeres sum institutus.

M. Quid tunc pro te consponsores illi susceperunt?

A. Tria Deo spoponderunt voteruntq; meo nomine: Primum, quod Diabolum, cunctaq; eius opera, inanem pomparam atque vanitatem impij mundi, & vitiosos omnes carnis appetitus funditus repudiarem. Secundum, quod Christianæ fidei articulos vniuersos credetrem. Tertiū, quod sanctissimæ Dei voluntati obtemperarē, atque præceptis

A. iij. ceptis

Articulis Fidei Christianæ.

ceptis eius parereim, & ad illorum rationem totius vitæ formam dirigerem.

M. An illorum voto promissoq; teneri te putas, ea credere, & præstare, quæ illi pro te receperunt?

A. Maximè profecto. Et Deo opem mihi atque auxilium ferente, enītar quantum quidem facere potuero. Cœlesti vèrò patri maximas ex animo gratias ago habeoq; quòd me per Iesum Christum Seruatorem in hunc salutis statum deduxerit. Simulq; Deum precor, vt diuina me virtute sua imbuat, quòd eundem usque ad extremum spiritum, & ultimū vitæ finem perpetuò retineam.

M. Recita mihi articulos fidci Christianæ.

A. **C**REDO IN **D**EUM **P**ATREM **O**MNIPOTENTEM, **C**REATOR**E**M **C**OELI **E**T **T**ERRÆ: **E**T IN **I**ESVM **C**HRISTVM, **F**ILIVM **E**IVS **V**NICVM **D**OMINVM **N**OSTRVM, **Q**VI **C**ONCEPTVS **E**STE **S**PIRITVS **S**ANCTO, **N**ATVS **E**X **M**ARIA **V**IRGINE: **P**ASSVS **S**VB **F**ONTIO **P**ILATO, **C**RVCIFIXVS, **M**OR-

Fides Christiana summa.

MORTVVS, ET SEPVLTVS EST:
DESCENDIT AD INFEROS, TERTIA
DIE RESVRREXIT A MORTVIS:
ASCENDIT AD COELVM,
SEDET AD DEXTERAM DEI PATRIS
OMNIPOTENTIS, VNDE
VENTVRVS EST AD IVDICANDVM
VIVOS ET MORTVOS. CREDO
IN SPIRITVM SANCTVM.
SANCTAM ECCLESIAM CATHOLICAM,
SANCTORVM COMMUNIONEM,
REMISSIONEM PECATORVM,
CARNIS RESVRRECTIONEM,
ET VITAM ÆTERNAM. AMEN.

M. Quid ex hijs fidei articulis potissimum discis?

A. Primò, in Deum Patré credere, qui me, & mundum vniuersum fabricatus est. Sécundò, in Deum Filium, qui me, & vniuersum genus humanum redemit. Tertio, in Deum Spiritum sanctū, qui me, & omnes a Deo electos sanctificat.

M. Dicebas sponsores illos tuos, tuo nomine in se recepisse præcepta te diuina esse obseruaturū. Dic mihi quot ea sint.

A. Decem.

M. Quæ?

Decem precepta.

A. Eadem, quæ in vigesimo capite Exodi extant: quæ Deus ipse ad hunc modum effatus est. **E G O**
S V M D O M I N V S D E V S T V V S, Q V I
T E E D V X I E X D O M I C I L I O S E R-
V I T V T I S Æ G Y P T I Æ. N O N H A-
B E B I S D E O S A L I E N O S C O R A M
M E.

Miserere nostri O Deus: mentesq; no-
stras ad huic legi parendum inclina.

A. **S I M V L A C H R V M V L L I V S R E I,**
Q V Æ A V T S V P R A I N C O E L O,
A V T I N F R A I N T E R R A, A V T I N
A Q V I S I N F R A T E R R A M S I T,
N O N E F F I N G E S : E A N O N V E-
N E R A B E R I S N E Q V E C O L E S. N A M
E G O S V M D O M I N V S D E V S T V-
V S, Z E L O T Y P V S, Q V I P A R E N T V M
I N I Q V I T A T E M E T I A M I N L I-
B E R I S V I N D I C O, A D T E R T I A M
V S Q V E Q V A R T A M Q V E P R O G E-
N I E M O S O R V M M E I : C L E M E N-
T I A Q V E V T O R A D M I L L E S I-
M A M V S Q V E P R O G E N I E M, E R-
G A M E I A M A N T E S, M E A' Q V E
P R A E C E P T A C O N S E R V A N T E S.

Miserere nostri O Deus: &c.

A. **N O M E N D O M I N I D E I T V I**
I N A N I T E R N O N V S V R P A B I S:
N E Q V E E N I M S I N E T I M P V N I-
T V M D O M I N V S, Q V I E I V S N O-
M E N I N A N I T E R A D H I B V E R I T.

Miserere

Decem Precepta.

Miserere nostri O Deus &c.:

4. DIEM SABBATI SANCTE¹ AGERE MEMENTO, SEX DIEBUS OPERABERIS, ET FACIES OMNIA OPERA TVA: SEPTIMO VERO DIE, QVOD EST DOMINI DEI TVI SABBATVM, NVLLVM OPVS FACIES: NEC TV, NEC FILIVS TVVS, NEC FILIA TVA, NEC SERVVS TVVS, NEC ANCILLA TVA, NEQVE IVMENTVM TVVM, NEQVE APVD TE DEGENS PEREGRINV. NAM SEX DIEBUS PERFECIT DEVS COELVM ET TERRAM, ET MARE, ET QVIC QVID IN ILLIS CONTINETVR, SEPTIMO QVIEVIT. IFAQVE DLEM SABBATI SACRVM, SIBI- QVE DICATVM ESSE VOLVIT.

Miserere nostri O Deus: &c.

5. HONORA PATREM ET MATERM: VT SIS LONGÆVVS SVPER TERRAM, QVAM DATVRVS EST TIBI DOMINVS DEVS TVVS.

Miserere nostri O Deus: &c.

6. NON OCCIDES.

Miserere nostri O Deus: &c.

7. NON ADVLTERABERIS.

Miserere nostri O Deus: &c.

8. NON FVRABERIS.

Miserere nostri O Deus: &c.

9. NON ERIS ADVERSUS PROXIMVM

Pietas erga Deum.

IMVM TVVM TESTIS MENDAX.

Miserere nostri O Deus: &c.

**10. NON CONCVPISCES CVIVS-
QVAM DOMVM, NON UXOREM,
NON SERVVM, NON ANCILLAM,
NON BOVEM, NON ASINVM:
NEC QVICQVAM OMNINO, A-
LIVD, QVOD ALTERIVS SIT.**

*Miserere nostri O Deus: & leges has
tuas uniuersas in animis nostris ut in-
scribas te oramus.*

M. Quid ex ipsis mandatis præci-
puiè discis?

A. Duo: Pietatem primum erga
Deum: deinde meum erga homi-
nes officium addisco.

M. Pietas aduersus Deum quæ est?

A. Pietas erga Deum est, in eum
credere, eum timere: eum toto pec-
tore, mente tota, tota anima, viri-
bus totis amare: illum venerari: illi
omnia accepta referre: in illo fidu-
ciam omnem collocare: ipsius im-
plorare opeim: ipsius sanctissimo
nomini, & verbo summam venera-
tionem præstare: & illi per omnem
vitam studiose fideliterq; inseruire.

M.

M. Quod est tuum erga proximum officium?

A. Illum eâdein, quâ meipsum, benevolentâ & charitate complecti. Omnibus hominibus facere, quod mihi ab illis fieri velim. Parentes charos, & in honore habere; eos fovere, & tueri. Principi & magistratibus honorem tribuere, & illorum me imperio & potestati subiçere: authoritate præditis omnibus, doctoribus, Ecclesiæ ministris, & præceptoribus dicto audientē esse: Superiores omnes obseruare & reuereri. Neminem dicto factoué lædere, veritatem retinere, seruare & quietatem in rebus omnibus: mentem ab omni malitia odioq; vacuam atque integrâ seruare: manus a fraude, furto, latrocinijs: linguam ab omni maledicentia, mendatio, & ab infamia cuiquâ inferenda abstinere. Corpus temperatè, sobriè, & castè habere: aliena non concupiscere nequè appetere. Res ad viuendum necessarias iustè mihi, & cum fide acqui-

Subiectorum officium.

acquirere : & in eo vitæ statu, in quo me Deus collocabit, officium non deserere.

M. Volo te mi fili, de certis adhuc quorundam officijs fusiūs paulò dicere, illaq; primū, quæ in colēdis obedientiæ officijs fīta sunt, explicare: cuius virtutis munera ad ætatis conditionisq; tuæ rationē maximè pertinent. Age ergò, dic mihi primū, quod sit subiectorum erga suum principem officium.

*Rom. 13.
1. Pet. 2.*

A. Sancti Apostoli diui Paulus & Petrus docent potestates omnes superiores a deo creatas & constitutas esse, & eos, qui potestati resistūt, contra diuinum decretum repugnare, ipsoſq; sibi damnationem accersere: subiectos proinde omnes etiam atque etiam monent, ut principem suūm metuant, diligent, colant: cius legibus, edictis, præceptis, legumq; & regni ministris modestè pareant: idq; non propter metum solum, sed rectæ etiam voluntatis conscientiam: ut vētigalia omnia, tribu-

Liberorum officium.

tributaque debita conferant : nec opibus solum omnibus, sed & corporibus etiam suis principi fideliter inseruant: deum item precibus omnibus orare debent, ut principem tueri, & in omni bonitate, pietate que non conseruare modo, sed cumulatius etiam augere, aut mores eius, si forte malus fuerit, emendare velit : omnibus denique bonorum subditorum officijs promereri, ut principe facili bonoque in se vtantur.

M. Nunc de liberorum erga parentes officijs narra.

A. Sacra Scriptura liberos iubet parentibus obtemperare, atque inseruire: parentes timere, charissimos eos habere, eos colere & reuereri: eaque non verbis solum, factisque, sed verè etiam atque ex animo præstare : parentvm præceptis parere, & vitæ eorum exempla imitari : a parentibus si quādo castigentur, patienter ferre: deum optimum maximum, ut parentes saluos atque conseruatos velit; assidue suppliciterque precari:

Ephe. 6.

Col. 3.

*Pro. 1.4. 15
et 17. & 29*

Heb. 12.

Parœciorum & auditorum officium.

precari: parentes, si fortè in egestatem, aut afflictam fortunam incidere, facultatibus suis subleuare atque alere: parendo, cunctisque piorum liberorum officijs præstandis, nullam paterni erga se amoris bonitatisque promerendæ occasione amittere.

M. Iam abs te audire velim, quid de spiritualium liberorum, parœcorum videlicet, vel curialium, auditorumq; officijs erga pastores suos, & concionatores, ut spirituales parentes, diceris.

A. Parœcis auditoribusq; in verbo dei præcipitur, ut pastoribus suis & **x. Tim. 5.** concionatoribus duplicem honorē tribuant: id est, ut eos non reuarentur solum, illisque obtemperent: verumetiam ut tum verbis, tum subsidijs suis illos subleuent, atque sustentent. In primis verò cauere debent, ne bonum diuini verbi semen per illos seminatum, incuria desidiaque sua, ut in faxetum, aut solum sterile sparsum, perire patientur.

M.

Seruorum officium.

M. Seruorum nunc quæ sint officia declarato.

A. Seruorum aduersus dominos officia in sacris literis sic distribuntur. Serui dominis vestris terrestribus in omnibus obedite, cum timore atque tremore, simpliciterque & ex animo, ut Christo ipsi obsequentes: non simulata sedulitate oculis seruientes, ut qui hominum benevolentiā captant, sed ut serui Christi: quicquid verò feceritis, animo id æquo libentiq; facite, ut Dei potius quam hominum voluntati obtemperātes, certi a Deo vos esse hereditatis præmio donandos, domino enim Christo seruitis.

M. Tametsi, charissime fili, tibi per ætatem parendi potius quam imperandi præceptis adhuc sit opus, tamen quum ad honestā honoratamque senectutem Dei munere viuere possis, sicuti & victurum te spero, ignarum nolle, quemadmodum in eo vitæ statu, in quo diuino beneficio fueris collocatus, te gerere conueniat.

Ephe. 6.

Col 3.

+ de scr.

Parentium officium.

ueniat. Quamobrem explicare te
volo, quid ex altera parte, de paren-
tum, dominorum, aut patrum fami-
liâs, itemq; de coniugum officijs di-
diceris: Dic ergo primum de paren-
tum in liberos officijs.

*Ephe. 6.
Col. 3.*

*z. Cor. 12.
Prou. 10.
& 13. et 29.*

A. Parentū erga liberos officium,
sicuti idē Apostolus D. Paulus do-
cet, est, vt eos ab ipsis statim incu-
nabulis, ad timorem & disciplinam
Domini, ad verecundiam item, vici-
orum odium, & amorem virtutis
instituant: vtque ipsi sese liberis suis
omnis pietatis atque sanctitatis ex-
emplaria præbeant. Ab ocio verò &
desidia, vt malorum omnium matre,
liberos suos arcere debent, curarē-
que vt aut liberalibus disciplinis, aut
aliqua bonæ artis scientia erudian-
tur: vt cum adoleuerint, ad victum
necessaria honeste iusteq; possint ac-
quirere.

M. Perge nunc ad dominorum &
Patrum familiâs officia.

A. Dominis, & Patribus familiâs,
qui in locum parentū famulis & fa-
milijs

Dominorum officium. Maritorū officium.

milijs suis peruererunt, cauendum
esse didici, ne famuli languori sese
desidiaēq; dedant: curandumq; tum
institutione diligent, tum imprimis
imitatione sui, vt mores eorū ad ho-
nestatem, decorum, & virtutem for-
mētur. Cum quibus verò pacti sunt,
artibus eos, quas ipsi profitentur, e-
rudire, non secūs atque liberos suos
parentes, consueuerunt, sine vlla
fraude, dilatione, aut ludificatione
perdoceāt. Quod si quādo animad- Eph. 6.b. 9
uersione opus fuerit, tam moderatè, Colo. 4 a.3
tam clementer, tantoq; emendandi Heb. 12.b.
studio, vt naturales parentes charos
liberos solent, castigatione afficiant:
huius semper memores, esse & sibi
quoque in cœlo dominum.

M. Maritorū iam officia erga vxo-
res recense.

A. D. Petrus Apostolus, qui & ipse Math. 8.b.
maritus fuit, & D. item Paulus mari- 14.
tos, sicuti ego accepi, instituunt, vt 1 Pet. 3.b.
prudenter cum vxoribus scienterq; 7.
& absque omni omnino acerbitate Ephe. 5.d.
versentur: vt vxores non secūs ac sua 25.
Col. 3.c.15.

B.j. ipso-

ipsorum corpora, diligat, tuncantur, foueant: immo maritos, suas coniuges amare debere, perinde atque Christus Ecclesiā dilexit, qui se met ipsum illi impendit, ut eam sanctā efficeret. *M.* Perge porrò explicare, quomodo vxores vicissim sese gerere debeant.

A. Eosdē illos sanctos Apostolos *Eph. 5. d.* vxores docere & cōmonēfacere intellexi, ut maritos suos reuereantur, *22.* *Col. 3. c. 18.* illisq; haud secūs q̄ domino ipsi, *1 Pet. 3. a. 1.* reant & obtemperent: esse enīm maritū vxoris suæ caput, ut & Christus est ecclesiæ caput. Proinde quemadmodum Ecclesia siue congregatio Christo est subiecta, sic & uxores viris proprijs in omnibus rebus, ita ut conuenit in domino, obsequentes esse oportet: sicuti & Sara obediuit Abrahæ, eumq; dominū appellauit. *1 Pet. 3. a. 3.* In sacris vero literis uxores vestitū se magnifico sumtuosōue exornare, vel intortos aut auro redimitos habere crines prohibentur: sed ut ad exemplum sanctorum illarū matronarū, quę in Deo spem collocarunt, exter-

Preacio Dominica.

externum quidē amictum mediocrē
simplicemq; induant, interno verò
illo virtutum cultu animos excolat:
lenitate videlicet, mansuetudine,
tranquillitate, castitate, quæ res sunt
in oculis Dei præciosissimæ.

M. Iam verò mi fili, quuin non sit
situm in hominis cuiusq; potestate,
ut istis similibusq; Dei præceptis per
se pareat, illiq; ex sanctiss. legum sua-
rum præscripto inseruiat, nisi ipse
virtutem nobis diuinitùs largiatur,
quæ noctes diesq; assiduis est effla-
gitanda precibus, an precationē il-
lam, quæ dominica dicitur, teneas,
intelligere, & eam a te proinde mihi
recitari velim.

A. PATER NOSTER QVI E S Math. 6.
IN COELIS, SANCTIFICET VR Luc. 11.
NOMEN TVVM. VENIAT REG-
NVM TVVM. FIAT VOLVN-
TAS TVA, SICVT IN COELO,
SIC ETIAM IN TERRA. PA-
NEM NOSTRVM QVOTIDIA-
NVM DA NOBIS HODIÈ. ET
REMITTE NOBIS DEBITA NO-
STRA, SICVT ET NOS RE-
MITTIMVS DEBITORIBVS
NOSTRIS. ET NE NOS IN-

Dominica precationis summa.

DVCAS IN TENTATIONEM,
SED LIBERA NOS A MALO.
QVIA TVVM EST REGNVM, ET
POTENTIA, ET GLORIA, IN
SECVLA. AMEN.

M. Quid a Deo in hac precatione
expetis?

A. Precor Dominum Deum me-
um, Patrem cœlestein, honorū om-
nium authorem, ut ego, & vniuersi
mecum mortales diuino illius spi-
ritu afflati, eum piè sanctèq; colam-
us & venereinur: illi inferuiamus,
& eius voluntati vt par est, obedia-
mus. Oroq; Deum, vt omnia in v-
niuersum, vel quæ ad animæ salutē
sunt necessaria, vel quæ ad usum vi-
tæ pertinent, nobis largiri velit: vt
supplicūm misereri, & peccatis no-
stris ignoscere, pericula omnia tam
ab animis quam corporibus nostris
depellere, a vitijs, & flagitijs omni-
bus auocare, a Satanæ vi atque im-
petu tueri, & ab interitu sempiterno
conseruare nos velit. Atque hæc e-
um pro paterna sua clementia, atque
bonitate, per Dominum nostrū Ie-
sum

Sacramenta duo. Sacramentū quid. Eius partes.

sum Christū largiturū esse, spēm bonām concipio: ideoq; Amen, id est, ita fiat, ad finē precationis adiungo.

M. Quot in Ecclesia sua Sacramenta instituit Dominus?

A. Duo: Baptismum, & cœnam Domini.

M. Quid est Sacramentum?

A. Est externū & aspe~~c~~tabile signum internam arcanamq; spiritualem gratiam representans, ab ipso Christo institutum, ad testificandū Diuinā erga nos per eundem Christum Seruatorem, benevolentiam atque beneficentiam: quo Dei promissiones de remissione peccatorū, & æterna salute per Christum data, quasi consignantur, & earum veritas in cordibus nostris certius confirmatur.

M. Sacramentum quot partibus constat?

A. Duabus: signo externo atq; aspec~~c~~tabili, & interna inuisibiliq; gratia.

M. Quod est in Baptismo signum externum?

B. iij. A.

Baptismus. Baptismi partes.

Math. 28. A. Aqua, in quam baptizatus intingitur, vel ea aspergitur, IN NOMINE PATRIS, ET FILII, ET SPIRITVS SANCTI.

M. Quæ est arcanæ & spiritualis gratia?

A. Remissio peccatorū, & Regeneratio: quæ vtraq; habemus a morte & resurrectione Christi, eorum verò oblationem atque pignus habemus in hoc Sacramento.

M. Baptismi vim apertius adhuc mihi edissere.

A. Quum natura alieni ab Ecclesia Dei q; familia, & per peccatum filij iræ, digni q; æterna damnatione simus, per baptismum in Ecclesiam admittimur, certiores facti filios Dei iam nos esse, & in Christi corpus inseritos, eiusque membra factos, in unum cum ipso corpus coalescere.

M. Quæ requiruntur ab ijs, qui ad baptismum accedunt?

A. Fides, & poenitentia.

M. Hæc planius explica.

A. Anteactæ impiæ vitæ vehementer

Officiū accedentis ad baptismū. Cœna dominica.

ter primum pœnitere, & certain fiduciam habere debemus, nos Christi sanguine à peccatis purgatos, atque ita Deo gratos esse, spiritumq; eius in nobis habitare. Et secundum fidem & professionem in baptismo factam, omni ope enitendum, ut carnem nostram mortificemus, & pia vita declaremus nos Christum induisse, & eius spiritu donatos esse.
M. Qui fit tum ut infantes baptizentur, qui hæc per ætatem hæc tūs præstare non possunt?

A. Quia ad Ecclesiā Dei pertinent, & dei benedictio, promissioque ecclesiæ facta per Christum, in cuius fide baptizantur, ad eos pertinet: quæ postquam adoleuerint, ipsos intelligere, credere, atque agnoscere oportet: eniique ut christiani hominis officium, quod in baptismo polliciti sunt atque professi, moribus & vita præstent.

M. Quæ est cœnæ dominicæ ratio?

A. Eadē nimirum, quam Christus dominus instituit: *QVI EA, QVA*

B.iii.

TRA.

Cæsa Domini.

Math. 26. TRADITVS EST, NOCTE, AC-
Mar. 14. CEPIT PANEM, ET POST QVAM
Luc. 22. GRATIAS EGISSET, FREGIT, ET
1 Cor. 11. DEDIT DISCIPVLIS SVIS, DI-
CENS: ACCIPITE, EDITE: HOC
EST CORPVSM MEVM, QVOD PRO
VOBIS DATVR: HOC FACITE
IN MEI COMMEMORATIONEM.
AD EVNDEM MODVM ET CA-
LICEM ACCEPIT, (PER ACTA
COENA) ET GRATIIS ACTIS,
DEDIT EIS, DICENS: BIBITE EX
HOC OMNES: HIC EST ENIM
SANGVIS MEVS NOVI TESTA-
MENTI, QVI PRO VOBIS ET
PRO MVLTIS EFFVNDETVR, AD
REMISSIONEM PECCATORVM;
HOC FACITE, QVOTIES CVN-
QVE BIBERITIS, IN MEI COM-
MEMORATIONEM. Hanc formā
rationē inque cænæ dominicæ tene-
re, donec ipse veniat, & in uiolatè
seruare, piéque atque religiosè cele-
brare oportet.

M. In quem vsum?

*A. Ut mortis Domini, summiqué
beneficii illius, quo per eam affecti
sumus, gratiam perpetuò memoriam
celebremus & retineamus: & sicuti
in baptismo renati sumus, ita cæna
Domini.*

Canna Dominica parses.

Dominica ad vitam spiritualem atque sempiternam iugiter alamur atque sustentemur. Ideoqué semel baptismo initiari, ut semel nasci, satis est: at cœnæ Dominicæ, perinde atque alii nenti, usus identidem est repetendus.

*M. Quæ sunt huius Sacramenti
partes, atque materia?*

A. Duplici materia, vel partibus
duabus hoc sacramentum, perinde
atque baptismus, constat: quarum
una terrena est atque sub sensu ca-
dens: altera cœlestis est, quæ sensi-
bus externis percipi non potest.

M. Quæ est huius sacramenti terrena & sensibilis pars?

*A. Panis & vinum, quibus vtrisq;
ut omnes peræquè vterentur, Do-
minus disertè præcepit.*

M. Cœlestis illa pars & remota ab omnibus externis sensibus quænam est?

A. Corpus & sanguis Christi, quæ in cœna dominica fidelibus datur, ab illisque accipiuntur, eduntur, &

B.y. bibun-

Cœna Dominica B̄sus.

bibūtur, cœlesti tantum spiritualiꝝ modo, reuera tamen: adeo quidem, vt sicuti panis corpora nutrit, ita & corpus Christi animas nostras spiritualiter per fidem alat: & sicut vino hominum corda exhilarantur, & roborantur vires, ita sanguine Christi animæ nostræ reficiuntur atque recreantur per fidem, qua ratione corpus & sanguis Christi in cœna recipiuntur. Nam Christus sibi fidentes tam certò facit corporis atque sanguinis sui participes, quam certò se panem atque vinum ore & ventriculo recepisse sciunt.

M. An ergo panis & vinum in substantiâ corporis & sanguinis Christi mutantur?

A. Minime: illud enim esset naturâ sacramenti, quod è materia cœlesti atque terrena constare oportet, extinguere.

M. An instituta fuit a Christo cœna, vt Deo patri sacrificium pro peccatorum remissione offeratur?

A. Nequaquam. Est enim peccati, atque

Officium accendentis ad cœnam Domini.

atque illi debitæ damnationis onus tam graue, tā imminensū immaneque pōdus, vt solus Dei filius Iesus Christus sacrificiū, quo nos ab illis liberaret, facere posset. Quuin ergo Seruator noster Christus ipse in cruce se morti pro nobis obtulit, vnicā illā perfectam sempiternamq; hostiam, Deo patri gratissimā, ad peccati expiationem semel in perpetuum immolauit, scelerum nostrorū maculas sanguine suo eluens atque delēs ad nostrā in æternū salutē. Nobis vero nihil reliqui fecit, nisi vt fiduciam atq; spē omnē firmissimē in illo collocemus, sēpiter niq; illius sacrificij usū fructū gratis animis capiamus: quod quidem in cœna Dominica maximē facimus.

M. Nostrū quod est officiū, vt recte ad cœnā dominicā accedamus?

A. Ut nos ipsos exploremus, nū vera simus Christi membra.

M. Quibus id notis deprehendemus?

A. Primū si ex animo nos pœnitentiat

Officium accedentis ad cœnam Domini.

reat peccatorū nostrorū : deinde, si certa spe de dei per Christum misericordia nitamur, atque nos sustinemus, cum grata redemptionis per mortē eius acquisitæ, memoria. Præterea, si de vita in futurū piè degenda seriā cogitationē & destinatū propositum suscipiamus. Postremò, cum coniunctionis etiam, charitatisque inter homines mutuæ symbolum in cœna dominica continetur, si proximos, id est, mortales omnes, fraterno amore, sineulla malevolentia odioue prosequamur.

Precautiones ante epulas, & cuin epulati sumus, gratia- rum actiones.

Ante conuiuium precatio.

Oculi omnium suspiciunt, & in te, Psal. 144.
O Deus, spem suam collocant: tu
i^{te}pestiuos illis cibos suppeditas: dilatas
tu manū tuā, & animantiū genus omne
tua beneficentia exaturas. Precamur
sanctissime Domine Deus, ut nos tibi,
nobisq; omnia dona, quæ de tua munifica
liberalitate accipimus, consecrare velis,
per Iesum Christum Dominum nos-
trum. Amen. Pater noster, qui es
in cœlis &c.

Post conuiuium.

Sempiternæ rex gloriae faxit, ut nos Math. 22.
cœlestis suæ mensæ assecræ partici- Luc. 22.
pesq; simus, per Iesum Christum Domi-
num nostrum. Amen

Deus Ecclesiam suam uniuersam, Reginam nostram Elisabetham, regnumqué,
saluum conseruet, & pacem nobis atque ve-
ritatem in Christo Iesu largiatur. Amen.

Ante

Ante epulas.

1 Cor. 10.

Sine editis siue bibitis, inquit D. Paulus, siue quid aliud facitis, ad Dei laudem gloriamque fiant uniuersa. Pater noster, qui. &c.

Post epulas.

Psal. 71.

Gloria, honor, laus tibi tribuatur. Domine Deus, qui nos ab inceunte etate nutricaris, & animantibus omnibus alimenta prebes, mentes nostras exple gaudio & latitia, ut victum necessarium semper habentes, omnibus piorum operis copiis dicemur atque abundemus, per Iesum Christum Dominum nostrum. Amen.

Deus Ecclesia suam uniuersam. &c.

Ante cibum.

1 Timo. 4.

Largire Pater clementissime, ut tuorum munerum, per sanctum verbum tuum sacratorum, usu moderato fame silique depulsa, tum corporum tum animalium nostrorum vires ita reficiantur, ut ad utilia negotia gerenda promptiores alacriorcsg reddamur, ad tui sanctissimi nominis gloriam, per Iesum Christum Dominum nostrum. Amen.

Post

Post cibum.

Gratias tibi agimus pater optime,
cuius largissima benignitate corpo-
ra nostra assidue sustentatur: precamur- Math. 4.
qz ut animos etiā nostros virtute tua cœ- John. 6.
lesti, atque uitali sacrosancti verbi tui
pane pastuqz recreare, & fide vera, atque
certa spe sempiternæ uitæ sustinere ve-
lis, per Iesum Christum seruatorem
nostrum, cui tecum, & cum san-
cto spiritu, sit omnis honor,
& gloria. Amen.

